HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

א) א בית סתום יש לו ד' אמות פרץ את פצימיו אין לו ד' אמות ב) (קבר שפתחו סתום אינו מטמא כל סביביו פרץ את פצימיו וסתמו מטמא כל סביביו) ג) ב בית סתום אינו מטמא כל סביביו פרץ את פצימיו מטמא כל סביביו אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ג מבואות המפולשות לעיר אחרת ובקשו בני העיר לסותמן בני אותה העיר מעכבין עליהן ד לא מיבעי כי ליכא דרכא אחרינא דמעכבי אלא אפילו כי איכא דרכא אחרינא נמי מעכבי משום דרב יהודה אמר רב דאמר (א) ד) ה מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו ה) (כדרב גידל דא"ר גידל רבים שבררו דרך לעצמן מה שבררו בררו) אמר רב ענן אמר שמואל ו מבואות המפולשין לרה"ר ובקשו בני מבואות להעמיד להן דלתות בני רה"ר מעכבין עליהן סבור מינה הני מילי בד' אמות כדר' זירא אמר רב נחמן דאמר רבי זירא ° אמר רב נחמן ד' אמות הסמוכות לרה"ר כרה"ר דמיין ולא היא התם לענין טומאה אבל הכא ז זימנין דדחקי בני רה"ר ועיילי טובא: ולא את השדה עד שיהא בה תשעה קבין לזה ותשעה קבין לזה כו': ולא פליגי ו) מר כי אתריה ומר כי אתריה בבבל מאי אמר רב יוסף ח בי רדו יומא מאי בי רדו יומא אי יומא זרעא תרי יומא כרבא לא הוי אי יומא כרבא יומא דזרעא לא הוי אי בעית אימא יומא דכרבא דכריב ותני ואי בעית אימא יומא דזרעא בהדורי דוולא אמר רב נחמן בי דאלו יומא פרדסא אמר אבוה דשמואל ט בת שלשת קבין תניא נמי הכי האומר לחבירו מנת בכרם אני מוכר לך סומכוס אומר לא יפחות מג' קבין א"ר יוסי י אין אלו אלא דברי נביאות בבבל מאי אמר רבא בר קסנא תלת אציאתה בני תריסר גופני כי היכי דרפיק גברא ביומא אמר רבי אבדימי דמן חיפה מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים אטו חכם לאו נביא הוא הכי קאמר אע"פ שניטלה מן הנביאים מן החכמים לא ניטלה אמר אמימר ° וחכם עדיף מנביא ° שנאמר 1 ונביא לבב חכמה מי נתלה במי הוי אומר קטן נתלה בגדול אמר אביי תדע דאמר גברא רבה מילת' ומתאמר' משמיה דגברא רבה אחרינא כוותי' אמר רבא ומאי קושיא ודילמא תרוייהו בני חד מזלא נינהו אלא אמר רבא תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא משמיה

בית סתום. שהיה לו פתח לחצר וסתמו: **יש לו ד' אמות.** בחלוקת החצר אם באו לחלוק כאילו הוא פתוח: **אינו מטמא סביביו.** אלא כנגד הפתח אם מת בתוכו: **פרץ את פצימיו.** הרי הוא כקבר וחכמים טימאו את סביבות הקבר ד' אמות כדי שלא יקרבו עושי טהרות עד הקבר ויאהילו ולאו אדעתייהו: **לעיר אחרת.** לדרך עיר אחרת: **ובקשו בני העיר.** שהמבואות בה לסותמן מאחריהם: **בני אותה העיר.** האחרת מעכבין עליהן שכבר הוחזקו לעבור דרכן דרך אותן המבואות: **בני רה"ר מעכבין עליהן.** משום דכי דחקו בני רה"ר מסתלקי לתוך המבואות: **הני מילי.** תוך ד' אמות של (ב) ראש המבוי הסמוכות לרה"ר מעכבין מלהעמיד דלתות לשם: **כרה"ר דמו.** לענין ספק טומאה ברה"ר: **ולא היא.** שאפי' רצו להעמידם לפנים מד' אמות מעכבין עליהן: **בי רדו יומא.** בית חרישת יום אחד לזה וכן לזה לא תחרוש מתרגמינן לא תרדי (דברים כב): ה"ג **בי רדו יומא מאי אי יומא זרעא תרי יומא כרבא לא הוי ואי יומא כרבא יומא דזרעא לא הוי אי בעית אימא יומא דזרעא באתרא דכריב ותני ואי בעית אימא ביומא דכרבא ובאהדורי: אי יומא דזרעא.** בשעת הזרע הוא נוח לחרוש שכבר נחרשת בשעת (ג) הניר: **תרי יומי כרבא לא הוי.** כלומר בשעת הניר היאך ישכור שוורים אין בו כדי מלאכת ב' ימים ויש בו יותר מכדי מלאכת יום אחד: **ואי ביומא כרבא.** של שעת הניר קאמרת לא הוי יומא דזרעא והיאך ישכור שוורים בשעת הזרע: **אי בעית אימא יומא דזרעא.** ודקא קשיא לך תרי יומי כרבא לא הוי באתרא דכרבי ותנו בשעת הניר איכא ביומא דזרעא תרי יומי כרבא: **ואי בעית אימא יומא כרבא.** ודקאמרת לא הוי יומא דזרעא בהדורי עסקינן שארץ קשה ויש בה מעלות ומורדות ויש טורח בשעת הזרע כשעת הניר: לישנא אחרינא איפכא גרסינן **ואי בעית אימא יומא דכרבא.** ודקשי' לך יומא דזרעא לא הוי באתרא דכריב ותני בשעת הזרע אחת קודם לזריעה ואחת לאחר הזריעה לכסות הזרעי' ואי בעית אימא יומא זרעא ודקאמר' תרי יומי כרבא לא הוי בהדורי עסקינן שיש טורח גדול בשעת הניר ויומא זרעא הוי תרי יומי כרבא ולשון זה הגון: **דוולא.** אם יש להן בור שממנו משקין שדה: **בי דלו יומא.** עד שיהא בו כדי להשקות שדה כדי פעולת יום לזה וכדי פעולת יום לזה משום שכר פועל: **פרדיסא.** כרם: **ג' קבין.** לכל אחד לפי חשבון סאתים כחצר המשכן: **אין אלו אלא דברי נביאות.** בלא טעם: **אוליא.** כל י"ב גפנים קרי אוליא: **דרפיק.** עודר: **ניטלה נבואה כו'.** משום דאמר ליה לעיל אין אלו אלא דברי נביאות שקרא דברי חכמים נבואה נקט לה להא מילתא: **אטו חכם לאו נביא הוא.** וכי אין חכם ראוי להיות נביא דקאמר מר ניטלה מן הנביאים וניתנה לחכמים מכלל דמעיקרא לא היתה נבואה לחכמים: **הכי קאמר אע"פ שניטלה מן הנביאים.** שאינם חכמים מן חכמים לא ניטלה (ד) ז) ונביאים יש להן לבב חכמה: **תדע.** שלא ניטלה מן חכמים: משמיה

פרץ פצימיו מטמא כל סביביו. פי' הקונטר' כל סביביו ד' אמות כקבר ואין נראה לר' שמשון כיון דמסיימי מחילות וליכא למיחש שמא יעלה על הבית ויאהיל עליו לית לן למימר שיטמא ד' אמות סביביו כדמוכח בפ' משוח מלחמה (סוטה דף מד.) גבי חצר הקבר העומד בתוכה טהור ה"מ חצר הקבר דמסיימי מחיצו' אבל (ה) בעלמא תפיס לכך נראה לו לפרש כגון שיש זיזין הרבה בולטין מן הבית מכל צד ויש בהן פותח טפח (ו) לכל אחד ובשלא פרץ פצימיו אף על פי שסתמו אינו מטמא תחת השאר זיזין שסתמו של מת עומד לצאת דרך פתח א אבל אם פרץ פצימיו וחזר ובנאן כשאר כותל ואין כאן פתח כלל מטמא כל סביביו דכל זיז וזיז איכא לספוקי דשמא דרך תחת אותו זיז יצא מן הבית ב ויש ליישב פי' הקונטרס דבית נמי לא מסיימי מחיצתא דאע"ג דליכא למיחש שמא יעלה על הבית מ"מ איכא למיחש שמא יגע בכתלי' דקבר מטמא במגע אפי' מן הצד כדמוכח בספרי בפרשת פרה אדומה ° (ז) בקבר זה קבר סתום או אינו אלא פתוח אמרת ק"ו ומה אהל שהוא מקבל טומאה אינו מטמא מכל הצדדין כשהוא פתוח הקבר שאינו מקבל טומאה אינו דין שלא יטמא מכל הצדדין כשהוא פתוח משמע דכשהוא סתום מטמא אף בנוגע בו מן הצד: **מצר** שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו. היינו כשהחזיקו ברשות ג אבל אם באין להחזיק שלא ברשות יש למחות בידם ולנקוט פיזרא וליתיב כדמוכח בהמניח (ב"ק דף כח. ושם): **ולא** פליגי מר כי אתריה ומר כי אתריה. פי' ר"י ב"ר מרדכי דבאתריה דרבי יהודה היה קרקע חשוב וטוב והיה חשוב לטרוח בתשעה חצאי קבין (ח) אבל באתריה דתנא קמא לא היה קרקע טוב כל כך שיהיה חשוב לטרוח בפחות מתשעה קבין ואף על פי שלא היה בו כדי חרישת יום ראוי היה לטרוח והשתא בעי בבבל מאי שאין הקרקע טוב כל כך ואינו ראוי כשיעור השנוי במתניתין: ה"ג ר"ח (ט) **ואי בעית אימא בכרבא וזרעא ובהדורי.** פירוש בית חרישת יום ושפיר הוי יומא לזרעא דכשיבא לזורעה חורש ובחזירתו עוד מושך המחרישה על הקרקע וזורע וזה בהדורי: **ואי בעית אימא יומא דזרעא.** ודקאמרת לא הוי תרי יומי כרבא כריב יומא ופלגא והדר תני וכריב עד דשלים יומא: **דוולא.** פר"ח ארץ שמשקין אותה ה) בדלי לכל אחד ארץ שדולין לה יום אחד וקשה לר"י דא"כ הוה ליה (י) למיתני בבבל מאי כדבעי באינך ע"כ נראה כפ"ה: **א"ר יוסי אין אלו אלא דברי נביאות.** לא לשבח קאמר אלא כלומר שאומר בלא טעם ד דכי האי גוונא בסוף (כ) (אלו) מומין (בכורות דף מה. ושם ד"ה עשו) גבי יתרת שאין בה ציפורן מטמא במגע ובמשא אבל לא באהל וקאמר עשו דבריהן כדברי נביאות מה נפשך אי אבר הוא ליטמא באהל ואי לא אבר הוא לא ליטמא כלל וכן י"ל בסוף פ' כילד מעברין (עירובין דף ס: ושם ד"ה אין): **אטו חכם לאו נביא הוא.** וא"ת בפ' בן סורר (סנהדרין דף עה.) דקאמר משחרב בהמ"ק ניטל טעם ביאה וניתן לעוברי עבירה תקשי ליה נמי אטו קודם שנחרב לא הוה להו טעם ביאה לעוברי עבירה הא מפיק ליה מדכתיב מים גנובים ימתקו (משלי ט) כדפריך הכא וי"ל דאיכא לשנויי התם כדמשני הכא ניטל טעם ביאה ומעוברי עבירה לא ניטלה ולא חש להקשות בכל מקום: [וע"ע תוס' גיטין עב. ד"ה ומשום וכו']:

מסורת הש"ס

א) שבת קמו:, ב) רש"ל מ"ז, ג) תוספתא דאהלות ספט"ז, ד) ב"ק כח. ע"ש לקמן כו: ע"ש [ודף ס: ע"ש ודף ק. ע"ש], ה) פסחים ג. וש"נ, ו) עירובין ס: בכורות מה., ז) [וברש"י שבע"י איתא ונביא יש לו לבב חכמה], ח) [צ"ל בעינן לכל כו'],

תורה אור השלם

1 לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב חָכְמָה: תהלים צ יב

גליון הש"ס

גמרא אמר ר"נ ד' אמות כו'. מיימוני פ"כ מהל' שהש"ט: **שם וחכם עדיף מנביא.** עי' ירושלמי פ"א דברכות עלה דמתניתין בש"א בערב כל אדם יטו ויקראו: **שם שנאמר ונביא לבב חכמה.** עיין רש"י בשבת דף קיט ע"ב ד"ה ובנביאי: **תוס'** ד"ה פרץ כו' בקבר זה קבר סתום. עיין לקמן דף ק' ע"ב תוס' ד"ה ורומן:

הגהות הב"ח

(א) גמ' משום דרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב מצר: **(ב)** רש"י ד"ה הני מילי וכו' של ראשי המבואות הסמוכות לרה"ר: **(ג)** ד"ה אי יומא דזרעא וכו' בשעת הניר **ואי האי בי רדו יומא דקאמרת ביומא דזרעא** קאמרת תרי יומי כרבא לא הוי: **(ד)** ד"ה הכי קאמר וכו' לא ניטלה הס"ד ואח"כ מ"ה ונביא יש לו לבב חכמה: **(ה)** תוס' ד"ה פרץ וכו' אבל מת בעלמא תפיס: **(ו) בא"ד** טפח בכל אחד וכשלא פרץ: **(ז) בא"ד** פרה אדומה או בקבר: **(ח)** ד"ה ולא פליגי וכו' חשוב לטרוח בט' חצאי קבין **ואע"פ שלא היה בו כדי חרישת יום ראוי היה לטרוח** אבל באתריה דת"ק וכו' בפחות מט' קבין והשתא בעי בבבל כצ"ל: **(ט)** ד"ה ואי בעית אימא וד"ה ואי בעית אימא הס"א: **(י)** ד"ה דוולא וכו' הוה ליה **למבעי** בבבל מאי: **(כ)** ד"ה אמר וכו' בסוף מומין אלו גבי:

מוסף תוספות

א. שיותר נח לפותחו מכאן יותר משאר הכתלים שלא נפתח שם מעולם וחשבינן ליה כאילו הוא פתוח ותנן נפתח א' מהם הוא טמא וכולן טהורין. שיטמ"ק. ב. [ו]כדין בית שיש לו פתחים הרבה. ריטב"א. ג. כי הכא וקנוהו לאלתר בהילוך. שם. ד. כלומר צריכים אנו נביא לברר מה היה בדעתו וכמה נתכוון להקנות. ר"י מיגש.

רבינו גרשום

מעכבין אלא שלא פרץ את פצימיו הואיל שאין נפרצין חזקה יש לפותחו: אינו מטמא כל סביביו. אם היה מת בבית אע"פ שסתום הוא הואיל ולא פרץ את פצימיו אינו מטמא כל סביביו דבית בד' אמות כקבר דאיכא למימר הואיל שלא עקר הפצימין ולא סתמו לגמרי באותו פתח יפתח ויוציאהו אבל פרץ את פצימיו וסתמו מהכל מטמא כל סביביו דיש לו דין קבר הואיל וסתום מכל צדדיו כקבר דטומאה בוקעת ויוצאה דליכא למימר מן הצד יוציאוהו: ענין אחר שלא פרץ את פצימיו כלומר היה סותם הפתח ולא היה סותר צורת הפתח המשקופין והמזוזות אלא בנה בנין סתימה עלייהו דמתוך שלא עקרן ודאי היה דעתו לפתוח להכי אין מעכבין בו מלפתוח. ודיקא נמי דתניא גבי בית דאע"ג דסתום פתחו יש לו ד' אמות והיינו נמי טעמא [כיון] דלא פרץ פצימיו והיה דעתו לפתוח: קבר שיש לאדם בחצירו ועשה מחיצה דפנות כל סביביו וסיכוך. והשתא אע"ג דאיכא מחיצה סביב הקבר ואיכא פתח בהנהו מחיצות. אם כשסתם אותו פתח לא פרץ פצימה כיון דנראה מקום הפתח. כמאן דאיתא לפתח דמי ובוקעת בו את הטומאה ומטמא סביביו. אבל אם פרץ והוי כשאר כותל לא. למ"ה: מבואות המפולשות פתוחין לעיר אחרת. כלומר דנהיגו בני העיר אחרת לעבור דרך האי מבוי וליכנס לעיר זו ולצאת ממנה דרך מבוי זה: [לקלקלו. לסותמו]. המפולשין לרשות הרבים. להעמיד להן דלתות לעכב בני רה"ר ליכנס במבוי כל שעה שירצו: סבור מינה הני מילי דמעכבין למיעבד דלתות ליסתם לבני רה"ר (הני מילי) בתוך ד' אמות של מבוי אותן ד' אמות הסמוכות לר"ה כדר' זירא: ולא היא דלענין טומאה אמרי' ד' אמות א) במבוי בר"ה דספיקו טהור באותן ד' אמות (מבוי דברשות הרבים) דגמרינן מסוטה. אבל הכא בכוליה מבוי מצו לעכב דלא מצו למיזל בני רה"ר אלא דרך אותו מבוי: **פיסקא.** ואין חולקין את השדה עד שתהא גדולה. דיכולין לזרוע בה ט' קבין לזה וט' קבין לזה דבציר מהכי לא חשיב שדה שהוא סאה וחצי שהוא ע"ה אמה אורך על רוחב ג' דגמרי לה מחצר המשכן דהוי ק' על נ' ואמרינן דהיינו בית זרע סאתים: מר כי אתריה דבהכי חשיב שדה בט' קבין בציר לא ובאתריה דר"י היו השדות ביוקר והוי חשיבי שדה בט' חצאי קבין: בבבל שלא היו שדות ביוקר כבא"י מאי בכמה חשוב התם שדה. א"ר יוסף בי רדו יומא. כלומר כי היכי דיש מלאכה לפועל לחרוש בה יום שלם לפי שלא ימצא פועל שישכיר עצמו כי אם ליום אחד שלם ואם יחלקו פחות מכדי ספוק יום פעולת יום אחד כל חד וחד נמצא הפועל משלים פעולתו בחצי היום או בט' שעות והיה מבקש הפועל שכירות יום שלם: היכי דמי. הא בי רדו יומא כלומר באיזה חריש אמרת שב' פעמים חורש את השדה אחת תיכף לקצירה ולאותה חרישה קרי כרבא ובאותה חרישה שתיכף לקצירה חורש הפועל כל היום עד לערב ושוב

עין משפט נר מצוה

קט א מיי' פ"ג מהל' שכנים הל' ז סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קעב סעיף ז:

קי ב מיי' פ"ז מהל' טומאת מת הל' א סמג עשין רלג:

קיא ג ד טוש"ע ח"מ סי' קסב סעיף ב:

קיב ה מיי' פי"ג מהל' נזקי ממון הל' כד סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' שעז בהג"ה וסי' תיז סעיף ב:

קיג ו ז מיי' פ"ה מהל' שכנים הל' יג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קסב סעי' א:

קיד ח ט מיי' פ"א מהל' שכני' הל' ד' סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קעא סעיף ג:

מוסף רש"י

הובא בעמוד קודם

רבינו גרשום (המשך)

חורשין אותה ביום זריעה ואותו היום אין חורש הפועל אלא ט' שעות ובג' שעות זורע בעל הבית מה שהפועל חורש בט' שעות והכי מנהג ועכשיו בעי בעל גמרא באיזו חרישת פעולת יום יום זריעה דאינו אלא ט' שעות לא הוי יומא כרבא כלומר כשחוזר ומשכיר ביום קציר לא הוה פעולת יום שלם בחרישה דלאחר קצירה דבט' שעות תשלים פעולתו ונמצא יושב ובטל ג' שעות ונמצא מפסיד בעל הבית ואם בי רדו יומא כרבא כלומר אם מאותה חרישה אמרת דחורשין תיכף לקצירה כל היום לא הוי תרי יומא דזרעא כלומר אין שם פעולת חרישת ב' ימים של יום זריעה שביום חרישה תכף לקצירה חורש כל י"ב שעות ואם תאמר באותו יום חרישה אמרי דהיינו פעולת יום שלם כשיבא לאותה חרישה של זריעה לא ימצא שם פעולת ב' ימים כי ביום זריעה אינו חורש אלא ט' שעות ולא ישאר לפעולת מחרת אלא פעולת ג' שעות ונמצא פועל יושב ט' שעות ויפסיד בעה"ב שצריך לשוכרו ביום שלם שלא ירצה פועל להשכיר עצמו למחצית היום. איבעית אימ' יומא זרעא. ודקא קשיא לך לא הוי יומא כרבא: דכריב ותני. שחורש באותו יום שתיכף לקצירה פעמים מה שחורש בט' שעות חוזר ושונה בג' שעות והוה שוה בשוה: איבעית אימא יומא כרבא. ודקא קשיא לך לא הוי תרי יומא זרעא. לעולם איכא תרי יומי זרעא: בהדורי. שהארץ קשה היא וארץ סלעים וטרשין היא ומה שפועל חורש ביום אחד תיכף לקצירה חוזרת ומתקשה וצריך לחרוש בה פעולת ב' ימים דזריעה מחמת הקשיות שמתקשה אחר חרישת קצירה. ול"א. מוגה בספרים היכי דמי אי בי רדו יומי זריעה לא הוי תרי יומי כרבא. בהאי לישנא משמע דטפי חורש הפועל בהני ט' שעות דיום זריעה מבכולה יומא דכרבא דכבר רכיכא ארעא דחרושה כבר חדא זימנא והכי קאמר לא הוי [תרי] יומי כרבא דטפי מיומא הוי אבל לא הוי פעולת תרי יומי ואי בי רדו יומא כרבא להאי לישנא לא הוי יומא זרע דכל שחורש ביום כרבא יכול לחרוש ביום זריעה בפחות מט' שעות כדאמר בהאי לישנא דניחא לחרוש ביום זריעה מתיכף לקצירה. איבעית אימא בכרבא ודקא קשיא לך לא הוי יומא דזרעא לעולם הוי דאע"ג דניחא לחרוש חורשה באותו יום זריעה פעמים. ואיבעית אימא בזריעא ודקשיא לך לא הוי תרי יומי כרבא להאי לישנא. לעולם איכא תרי יומי בהדורי ארץ טרשים היא ובתחלה היא קשה הרבה דכל מה שחורש בב' ימים תיכף לקצירה יכול לחרוש ביום אחד דזריעא וכ"ך קבלת"י אנ"י מר' אב"ל חבירי"ו הבינו בזה הענין. היכא דמי אי בי רדו יומא בזרעא שבין זריעה ובין חרישה שחורשין את השדה פעם אחרת בימות הגשמים לבד מכריבה ראשונה שכורבין בימות החמה חורשין אותה בימות הגשמים סמוך [לזריע'] לפי שתהא נוחה לזרוע ואם צריך יום אחד למלאכה לפועל אחד בין חרישה בין זריעה אפילו הכי ליכא יומא כרבא יום חמה כי הימים הן ארוכין ומושכין ביותר ובט' שעות ביום יכול הפועל לחורשה ולתקנה כל הצורך ונמצא שמפסיד בעל השדה מט' שעות ולמעלה ואי בי רדו יומא כרבא שבכריבה ראשונה יש מלאכה לפועל אחד לחרוש בימות החמה כל היום כולו אפי' הכי לא הוי תרי יומי בזרעא כלומר בין זריעה ובין חרישה דבפחות מב' ימים בימות הגשמים יכול לחורשה פעם אחרת לזורעה נמצא שמפסיד זה בעל השדה מחצי יום ולמעלה לפי שאין פועל משכיר עצמו לחצאין. איבעית אימא דאיכא בי רדו יומא זרעא ודקא קשיא לך לא הוי יומא כרבא ודאי איכא יומא כרבא שלם ולא קא מפסיד ולא מידי דכרבא הוא דכריב זמנא חדא והדר תני זמנא אחריתא משום דבכריבא חדא לא קא הוי ארעא ניחא מחמת קשייתא דהשתא בין כריבות הללו איכא פעולה ליום אריכא ואיבעית אימא דאיכא בי רדו יומא כרבא ודקא קשיא לך לא הוי תרי יומי בזריעה ודאי איכא תרי יומי שלמין משום דההיא ארעא בהררי כלומר שדה קשה הוא וארץ הרים וטרשים היא ובימות החמה שהיום ארוך הוא צריך לחרוש יום אחד שלם מחמת קשיות שבה ועכשיו בימות הגשמים חוזרת לקשיותה וצריך לחורשה כדי שתהא נוחה לזורעה ובין חרישה וזריעה צריך שני ימים מפני כי הימים קטנים הן. ל"א מוג"ה בספרים וה"ג להא. בי רדו יומא בזריעה לא הוי תרי יומי בכרבא ואי בי רדו יומא בכרבא לא הוי חד יומא לזריעה והכי מפרש לה אם צריך יום אחד בין חרישה לזריעה בימות הגשמים לא צריך תרי יומא לכרבא דפחות מב' ימים יכול לכורבה פעם ראשונה ב) קשה קרקע וצריך ליום אחד של חרישה וזריעה יותר מיום אחד של

א) נ"ל במבוי הסמוך לרה"ר כרה"ר דמי. ב) נ"ל כשהקרקע קשה.